

Luthers skrift "Wider Hans Wurst" (1541) och dess betydelse för oss idag i kyrkan på 2000-talet.

föredrag i Norrköping 2015-04-25

av kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-Lutherska Kyrkan i Sverige

Skriften "Wider Hans Wurst" behandlades tidigare vid ett föredrag på kyrkodagar i Finnåker 2014-08-02. Samtidigt med nedanstående nya föredrag vid NELK-konferensen i Norrköping läggs huvuddelen av Luthers text fram i svensk nyöversättning. Numreringen är hämtad ur Saint Louis-utgåvan (SL) av Luthers skrifter (Walch 2). Skriften "Wider Hans Wurst" finns där i band 17, kolumn 1311-1381, i Weimarutgåvan WA 51, 469-572 och på engelska i Luther's Works, American edition CPH, 41:179-256. Utdrag ur skriften finns bl.a. hos Moritz Meurer, Luthers lefnad, 1883, s. 751-756. Båda föredragen och Luthers text finns elektroniskt på

<http://www.evluth.se/>

Inledning

Luthers skrift "Wider Hans Wurst" kom ut år 1541 och tillhör alltså den mogna reformatorns skrifter. Den är egentligen ett genmäle på en skrivelse av hertig Henrik av Braunschweig-Wolffenbüttel, en av reformationens bittraste fiender. Denne anklagade där Luthers kurfurste och beskyllde bland annat Luther för att ha kallat kurfursten för "Hans Wurst" (ungefär "Korvhasse"). Denne Hans Wurst var en tysk karnevalsfigur, som brukade framträda som en clown med en tjock läderkorv runt halsen. Det var en farsartad och burlesk figur, som ofta var med i komedier på Luthers tid. Luther medger att han ibland har använt uttrycket i sina predikningar, men då alltid i allmän mening och aldrig om någon enskild person, och absolut inte om sin egen kurfurste, som han högaktade. I sin skrift använder nu Luther istället uttrycket "Hans Wurst" (ibland Hans Worst) om hertig Henrik.

Henrik tillhörde den katolska ligan, som bildats för att motarbeta det schmalkaldiska förbundet, vilket bestod av de ledande evangeliska furstarna med Filip av Hessen i spetsen. När dessa skulle samlas till ett konvent i Braunschweig år 1538 ville de ha lejd genom Henriks område, vilket förvägrades dem. De färdades likväl genom området men blev då beskjutna. Bakgrunden var att många människor inom Henriks hertigdöme hade blivit anhängare av den lutherska reformationen, och Henrik försökte nu med alla medel att kväsa dem. Han tog också till brutal förföljelse och kallas därför ibland av Luther för "Heinz mordbrännare" (H.M.).

Luthers skrift består av en inledning, två delar och en avslutning. I den skarpa inledningen (§§ 1-17) tillbakavisar han Henriks anklagelser och visar att dessa är ren lögn. Mot sådana lögnen kan man bara säga: Djävul, du ljuger! Luther betonar, att den som kommer med sådana lögnen enbart skadar sig själv. Det är som när ett

svärd slinter och skadar den som angriper. Djävulen kan bara bemötas med Guds rena och klara ord, som det står i Luthers egen psalm: "Ett ord kan honom fälla".

Den första huvuddelen (§§ 18-90, som nu översatts) är en lång framställning om vad den rätta, kristna kyrkan är och vad den falska kyrkan är. Den delen ansågs inom den lutherska kyrkan så viktig, att den genast kom ut i separata utgåvor, och det är den som översatts och nu behandlas i föredraget.

I den andra delen (§§ 91-142) har Luther en mycket intressant och viktig framställning om den lutherska reformationen och dess historia sett ur hans eget, personliga perspektiv. Han tar där särskilt upp läran om att påven och påvekyrkan är den i Skriften förutsagda Antikrist, som alla kristna är skyldiga att inte lyda, utan istället undfly. Överheten skall vi kristna förvisso alltid lyda, men inte när den befäller oss att handla mot Guds Ord. Därför har de som bekänner sig till den lutherska reformationen brutit med den falska kyrkan och vägrar att låta överheten befälla i religionssaker. Påven och kejsaren skall man lyda så långt deras världsliga makt tillåter, men tio Guds bud och Guds evangelium är undantagna därifrån. I kyrkan är det Gud ensam som regerar med sitt ord.

Så avslutar Luther sin skrift med att citera hela den 64:e psalmen:

*Hör, o Gud, min röst, när jag klagar, bevara mitt liv, ty fienden förskräcker mig.
Fördölj mig för de ondas hemliga råd, för ogärningsmännens larmande hop;
ty de vässa sina tungor likasom svärd, med bittra ord lägga de an såsom med pil,
för att i lönnedom skjuta den ostrafflige; plötsligt skjuta de på honom, utan försyn.
De befästa sig i sitt onda uppsåt, de orda om huru de skola lägga ut snaror; de säga: "Vem skulle se oss?" De tänka ut onda anslag: "Nu äro vi redo med det råd vi hava uttänkt!" Ja, djupa äro människens tankar och hjärtan.*

Då skjuter Gud dem; plötsligt sårar dem hans pil. De bringas på fall och få straff för sina tungors skull; var och en som ser dem rister huvudet. Och alla människor varda förskräckta; de förkunna vad Gud har gjort och förstå hans verk. Den rättfärdige skall glädja sig i HERREN och taga sin tillflykt till honom, och alla rättsinniga skola berömma sig.

Till allra sist pekar Luther på, hur denna psalm nu besannas.

"Ty vad frågar Gud efter påven, kejsaren, kungar, kammarrätt eller jurister? Vill de inte tala, så må de tåga. Vill de inte fortsätta med sin process, så må de låta bli. Han är en stor Herre, som kan skapa människor av jord och sten och omvänt göra sten och jord av människor. Han kan göra dårar kloka och kloka till dårar. ... Alltså må prästerna när de lär folket noga förmana dem, så att de fruktar Gud och inte i hemlighet företar sig något ont. Ty Gud ser det och blir inte kvar där utanför, utan när man är obotfärdig och vill försvara synden som något rätt och riktigt, då kommer han förvisso och kommer säkert. ... Ty det heter: Ingenting är fördolt, som inte skall uppenbaras. Gud är nådig och ger rättvisa åt alla som tålmodigt får lida orätt. Honom ske pris och ära i evighet. Amen."

A. Om den gamla, rätta kyrkan.

När den första huvuddelen av skriften kom ut i separat utgåva hade den rubriken "Om den gamla rätta kyrkan." Den inleddes sedan med orden: "Orsaken till att papisterna anklagar oss är följande..." I sin skrift använder Luther ofta grova uttryck mot sina motståndare. När man ibland - även bland hans egna

anhängare - klagade över detta brukade Luther svara, att han medvetet gjorde så utifrån biblisk förebild. Villolärare skall inte behandlas med silkesvantar utan som de ulvar och vargar de är. Så gjorde Jesus och apostlarna med de falska lärarna på många ställen. Luther anklagar inte motståndarna för deras livsföring, där han erkänner att mycket brister hos alla kristna, även inom den lutherska kyrkan. Nej, de hårda orden syftar alltid på motståndarnas lära. När de avviker från Guds Ord och trots förmaning och vederläggning fortsätter att försvarar sin villfarelse, då har de blivit "djävulens sköka". Luther syftar därmed på profeternas varningar för andlig otukt. När präster och profeter lär i strid med Guds Ord är deras kyrka inte längre Kristi brud, utan en otrogen kvinna, som lever i äktenskapsbrott.

I början av reformationen hade Luther inga tankar på att bryta med Rom. När han i sina teser 1517 påtalade missbruken angående avlaten önskade han att saken skulle kunna utredas av fromma och goda teologer. Men reaktionen blev stark, och ju mer Luther förde fram sin sak utifrån Bibeln, desto hårdare blev motståndet. Efter disputationen med Eck 1519 gick så Luther till hårt angrepp mot hela den romerska läran om kyrkan och sakramenten i stridsskriften "Om kyrkans babyloniska fångenskap" (1520). Gradvis kom Luther till insikten, att hela påvekyrkans ledning med påven i spetsen försvarade en obiblisk lära om rättfärdiggörelsen, boten, kyrkan, ämbetet och sakramenten. När hotet om bannbullar kom, tog Luther själv steget att bannlysa påven och hans kyrka genom att kasta bullan i elden (10 dec. 1520). Den finske teologen A. Aijal Uppala har skrivit ett utmärkt arbete om detta, hur Luther ingalunda väntade tills han blev utesluten ur Rom, utan att det i själva verket var han själv som tog det avgörande steget (Lutherskt Sändebrev 1973, nr 2-5). I "Wider Hans Wurst" ser vi tydligt, att detta verkligen är Luthers syn.

Luthers huvudargument för brytningen med Rom är, att de påviska genom sin lära har avvikit från Skriften och den gamla, rätta kyrkan. De har förvanskat Bibelns huvudlära, att människan blir frälst genom tron allena på grund av Kristi ställföreträdande verk. Rättfärdiggörelsen inför Gud kan enbart ske genom tron utan gärningar, som Paulus så tydligt lär i Romarbrevet.

I sina många läro- och stridsskrifter lägger så Luther fram sin lära och visar, att denna på punkt efter punkt stämmer överens med Bibeln, medan det är den romerska kyrkan som med tiden kommit att avvika från vad som lärdes i den ursprungliga kyrkan. Luther menade sig alltså inte skapa någon ny kyrka, utan endast att den påviska kyrkan måste renas från det falska som kommit in där.

Att detta verkligen var Luthers övertygelse framträder med stor skärpa i skriften "Wider Hans Wurst". Det är värt att påpeka, att samma lära om kyrkan tidigt finns fullt utvecklad hos Luther och att han sedan håller fast vid den under hela återstoden av sitt liv. Kyrkans kännetecken (*nota ecclesiae*) är Guds Ords rena och klara lära utan inblandning av människotankar. Allt som lärs i kyrkan måste stämma överens med Bibeln. Luther menar alltså, att Bibelns lära är enhetlig, klar

och tydlig och fattbar för var och en. Det är bara om man i otro går emot vad Guds Ande lär, som man blir förblindad och fångad av falska läror och inte rätt kan förstå vad Bibeln lär. Men Skriften i sig är objektivt tydlig och klar.

Luther visar vidare i sin skrift, att det historiskt sett alltid har funnits två kyrkor. Det är den rätta, sanna kyrkan, där man i allt följer Bibelns lära, och den falska, orätta kyrkan, där man blandar in villfarelse och lögn i den kristna läran. Luther pekar på, att om det så bara är en enda villfarelse, som man driver och försvarar i sin kyrka, så har kyrkan blivit falsk, som en avfallen sköka, trots att man fortfarande har kvar vissa bibliska läror. En sådan kyrka måste man enligt Luther ta avstånd från och lämna. Luther lär en helt annan slags ekumenik än den moderna, ekumeniska rörelsen. Kyrkans enhet finns där i alla tider, men den är osynlig liksom kyrkan själv är osynlig. Men enheten manifesteras i Ordets rena och klara lära och sakramentens rätta förvaltning, och dessa kännetecken är tydliga och påtagliga. Detta är läran om den sanna kyrkan, som Luther nu med sådan kraft och intensitet bär fram i skriften "Wider Hans Wurst".

Låt mig nu systematiskt gå igenom några huvudpunkter i Luthers skrift. Jag gör då så att jag belyser varje punkt med citat och hänvisningar till numreringen i Saint Louis-utgåvan 1986 (ett omtryck av Walch II-utgåvan 1880-1910).

Det finns bara två kyrkor i världen.

Luther räknar med, att kyrkan kom till redan efter syndafallet, då evangelium förkunnades om kvinnans säd. Detta framgår till exempel tydligt i Luthers stora Genesisförklaring, som utgörs av föreläsningar som Luther höll på med vid denna tid (1536-45). (Citat ur dessa: "Då synden och döden är upphävd genom Kristus, vad återstår annat än att vi som Guds barn blir saliga? Så förstod Adam och Eva denna text och tröstade sig mot synden och förtvivlan med förhoppningen att detta söndertrampande skulle ske genom Kristus och att de så skulle uppstå på den yttersta dagen till evigt liv", SL 1, 233, 163). Men samtidigt uppstod också den falska kyrkan, och sedan dess har det alltid funnits dessa två, den sanna och den falska kyrkan i världen.

"Ty det finns bara två slags kyrkor, från världens begynnelse till dess slut. Augustinus kallar dem för Kain och Abel. Och Herren Kristus befäller oss, att vi inte skall ha något med den falska kyrkan att göra. Han skiljer själv mellan två kyrkor, en rätt och en falsk: "Ta er till vara för falska profeter, som kommer till er i fårakläder ..." (Matt. 7:15). Där det finns profeter, finns det också kyrkor där de undervisar. Om profeterna är falska, så är också kyrkorna falska, eftersom man tror på profeterna och följer dem." (19)

Ty det finns bara två vägar och kan inte finnas några fler än dessa: Den ena som förlitar sig på Guds nåd, och den andra som bygger på vår förtjänst och våra gärningar. Den första är den gamla kyrkan och alla patriarkers, profeters och apostlars väg som Skriften vittnar om, medan den andra är påven och hans kyrka. (60)

Den sanna, bibliska kyrkan kallar Luther "den gamla kyrkan", dvs den kyrka som fanns ren och klar på Jesu och apostlarnas tid. I motsats till denna rätta kyrka har "den nya kyrkan" gradvis kommit fram. Det skedde efter apostlarnas tid och

Luther räknar med att det är den kyrka som växt fram i och med att påvedömet utvecklades. Det ”nya” är då alltid de obibliska lärorna och bruken, som kommit in genom mänskliga tankar i strid med Guds Ord.

Läs, samla och lägg ihop allt det onda, som djävulen kan hitta på om er alla och låt honom ljuga tusen gånger så mycket, så kommer det ändå inte ens att vara en liten flisa emot denna stora balk, som utan tvivel alla djävlar och de allra värsta skurkarna under sexhundra år har snickrat ihop. Detta är ett av de rätta styckena, det som Kristus kallar att förödelsens styggelse står på helig plats (Matt. 24:15). (40)

Enligt Luther kom alltså de värsta avvikelserna inom Rom fram under de sista sex hundra åren före reformationen, ungefär 900-1500.

Men hur vore det om jag skulle bevisa, att det är vi som har blivit kvar i den rätta, gamla kyrkan, ja, att vi är den rätta, gamla kyrkan. Då är det ni som har avfallit från oss, det vill säga ni som har brutit med den gamla kyrkan och upprättat en ny kyrka, mot den gamla kyrkan. (20)

Den gamla kyrkan är Kristi rena, obefläckade brud, den nya kyrkan har blivit en smutsig och oren sköka.

Men vi som undviker och flyr bort från allt djävulskap och sådana nymodigheter och på nytt håller oss till den gamla kyrkan, Kristi jungfruliga och rena brud, vi är med visshet den rätta, gamla kyrkan utan allt skökoväsen och alla nyheter. (47)

B. Den sanna kyrkans kännetecken

1. Ordet, läran

I sin skrift räknar Luther upp en rad viktiga kännetecken på kyrkan. Det betyder inte, att det endast är dessa punkter som utgör kännetecknen. I olika skrifter och på olika ställen nämner Luther fler eller färre kännetecken. Luthers olika kataloger utgör snarast exempel på de viktigaste bibliska läropunkterna och de allvarligaste avvikelserna därifrån, men de gör inte anspråk på fullständighet. Allt Guds Ord skall läras i kyrkan och ingenting annat. Allt vad Bibeln lär är därför enligt Luther kännetecken på den sanna kyrkan. Och den falska kyrkan kännetecknas av motsatsen, nämligen att mänsklig, obiblisk lära blandas in i kyrkans undervisning.

I sin skrift upprepar Luther om och om igen samma fråga till katolikerna: Vem har befallt er det? Var står det skrivet? Var finns detta i den gamla, rätta kyrkan? (34, 35, 36, 37, 38, 39)

Vem har befallt er det? Var står det skrivet? Var finner ni i den gamla kyrkan, att en sådan ny syndaförlåtelse skulle stiftas? (37)

Detta är talat om läran, vilken måste vara ren och luttrad, nämligen det kära, saliga, heliga och enda Gudsordet, utan alla tillsatser. (70)

Vem har tvärs emot den gamla kyrkans sätt och mot Kristi befallning befallt er att predika annorlunda än vad han har befallt? Matt. 28:20: ”Gå ut och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er” är inte detsamma som ”det ni tycker är rätt och bra”. (42)

Med ett ord, som sagt, strid först om detta med Gud själv, att man skall ha rätt att höra och lära något annat i kyrkan än Guds Ord. (89)

Ingen kan förneka, att vi har predikoämbetet och Guds Ord rent och rikligt hos oss. Vi lär och driver det utan alla tillsatser av ny, egen och mänsklig lära precis som Kristus befallde och apostlarna med hela kristenheten gjorde. Vi hittar inte på något nytt, utan håller fast och förblir vid Guds Ord, så som den gamla kyrkan hade det. Därför är vi tillsammans med dem den rätta, gamla kyrkan. Vi är en enda kyrka som lär och tror i enlighet med det enda Gudsordet. (24)

Ty vad det än är som går vid sidan om Guds Ord, "som är den enda vägen" som han säger : "Jag är vägen, sanningen och livet"(Joh. 14:6), det må se hur bra och vackert ut som helst, så är det helt säkert villfarelse, lögn och död. Ty det är utan Guds Ord, alltså utan väg, sanning och liv. Och vad skulle vi ha Ordet till om vi utan det själva kunde hitta den rätta vägen? Ty Ordet är den enda lyktan framför våra fötter och ljuset på vår stig, vilket lyser i denna världens dystra vildmark, som S:t Petrus säger (2 Petr. 1:19). Den som inte hela tiden flitigt håller det framför sina ögon måste hamna i mörkret. Ty det är endast ljuset som kan leda oss rätt i mörkret. (63)

Luther tar också starkt avstånd från de påviskas försök att kompromissa i lärofrågor:

Ty eftersom de erbjuder sig att ge efter och begär detsamma av oss, visar de att för dem gäller Guds Ord och människolära detsamma. Kära nån! Att ge efter eller ändra Guds Ord tillkommer inte någon, inte ens Gud själv, ty han kan inte förneka sig själv eller ändra sig (2 Tim. 2:13), och hans Ord förblir i evighet (Jes. 40:8). Den som skall ändra det eller ge efter måste ha en högre makt än Gud själv. (58)

2. Dopet

Katolikerna anklagade Luther och hans anhängare för att ha lämnat och avfallit från den gamla, rätta kyrkan. Men Luther säger att det är precis tvärtom. Det är lutheranerna som håller fast vid den rätta, gamla kyrkan. Detta gäller både Guds Ord och sakramenten och allt vad Skriften lär. Dopet är då det första och viktigaste han tar upp.

För det första kan ingen förneka, att både vi och papisterna har uppkommit ur det heliga Dopet och därför kallas kristna. Men dopet är ingenting nytt som vi skulle ha uppfunnit i vår tid. Nej, det är samma gamla dop, som Kristus instiftade och som apostlarna, urkyrkan och alla kristna därefter är döpta med. (21)

Men dopet är det förnämsta och första sakramentet utan vilket alla andra ingenting är, vilket de måste bekänna. Därför kan papisterna inte med sanning anklaga oss för att vara en annan eller ny kyrka eller kättare. Vi är ju det gamla dopets barn, vi liksom apostlarna själva och hela kristenheten, som det står "ett enda dop" (Ef. 4:5). (21)

De påviska har däremot allvarligt förvanskat läran om dopet. Luthers kritik riktar här in sig på att man i den viktiga dopläran blandar in människans egna gärningar. Detta skedde särskilt i läran om boten, där man räknade med "en andra räddningsplanka" efter dopet. För Luther är dopet en livslång, objektiv tillsägelse och försäkran om syndernas förlåtelse för Kristi skull, dit människan alltid kan och bör återvända. Men enligt motståndarna skulle man genom klosterväsen, botgöringar, avlat, mässoffer, helgonens förböner m.m. så att säga komplettera

dopet med egna gärningar. Därför är motståndarnas förfalskade doplära ett tecken på deras falska kyrka.

För det första håller ni inte fast vid det första, gamla dopet. Ty ni har på nytt uppdiktat många andra dop och lär, att det första dopet genom synden går förlorat. Därför måste man göra tillfyllest genom egna gärningar, särskilt genom klosterväsendet, där man blir så ren som om man ginge upp ur Kristi eget dop. Därför gör ni världen full av kyrkor och kloster. Detta stycke, satisfactio, tillfyllestgörelse, är början och ursprunget, dörren och ingången till alla styggelser inom påvedömet, precis som inom kyrkan dopet är början och ingången till all nåd och syndernas förlåtelse. Ty där dopet inte är, där hjälper varken sakramentet, nycklarna eller något annat. (34)

3. Nattvarden

Luther fortsätter med att visa, att det är den lutherska kyrkan som har Altarets sakrament rent och klart, medan de romerska katolikerna har förvanskat det och infört en rad obibliska bruk.

För det andra kan ingen förneka, att vi har Altarets heliga sakrament, precis som Kristus instiftade det och apostlarna och hela kristenheten därefter har använt det.” (22)

Vem vill beskriva alla de förskräckliga nyheter och förändringar som ni har hittat på i det högvördiga, heliga Kristi lekamens och blods sakrament? Vem har befallt er det? Var står det skrivet? Var finner man det i den gamla kyrkan? (39)

De avvikelser Luther framför allt pekar på är att inte lekmännen får kalken, att man i samband med nattvarden inte predikar rätt om tron utan gör sakramentet till en gärningslära, att en präst ofta firar nattvarden ensam utan kommunikanter (vinkelmässan) och framför allt tar han (liksom t.ex. i Schmalkaldiska artiklarna) kraftigt avstånd från mässoffersläran och allt som hörde samman med den.

För det första tar ni ifrån och rövar bort sakramentet från hela kyrkan genom att ni bara delar ut den ena gestalten och endast ger prästerna det hela och odelade sakramentet. (39)

För det andra lär ni inte tillsammans med denna enda gestalt något om tron och hur den skall stärkas, utan förvränger den till en gärning i lydnad för kyrkan. (39)

För det tredje brukar ni inte det hela sakramentet (då det verkligen är ett sakrament) till Kristi åminnelse genom att predika offentligt om honom och tacka honom för hans lidande, utan ni gör det till ett prästoffert (mässoffer) och till den onde skurkens egen förtjänst, som sedan kan säljas till andra och delas ut till själarna i skärselden och till hjälp i all slags yttre nöd, som en hednisk avgudadyrkan. Ja, sakramentet har blivit förvandlat till en skändlig varumarknad på det mest avskyvärda och skamliga sätt, för att Kristi åminnelse (det är ju ändå han som har instiftat sakramentet) skall förtigas och utrotas. (39)

De allra värsta styggelserna enligt Luther är alltså inblandningen av människolära och lögner i kyrkans undervisning och förvanskningen av sakramenten. Han utbrister full av indignation:

Men ni har smetat ner alla kyrkor och skolor fulla med ert träck, dvs med människolära och lögner. Ni har fyllt era avfallshinkar med spyor så att det inte finns mer plats, som Jesaja säger (kap. 28:8), och ändå vill ni berömma er av att vara Kyrkan. Detta stycke är också jämte vinkelmässan en av de värsta styggelserna. Denna skada och plåga är så stor att man inte kan fatta eller beräkna den. (42)

4. Nycklamakten

Luther visar, att det är de evangeliska som använder nycklamakten rätt i enlighet med Kristi instiftelse. De påviska däremot har falska nycklar. Genom att införa lagiska villkor för syndaförlåtelsen binder de samvetena istället för att lösgöra dem.

Ingen kan förneka att vi har de rätta, gamla nycklarna och att vi bara använder dem för att binda och lösa synden, när något har skett mot Guds bud såsom Kristus har insatt dem (Matt. 16:19, Joh. 20:23). Så har också apostlarna och hela kristenheten använt dem hittills så att vi alltså har samma nycklar och använder dem på samma sätt som fornkyrkan. (23)

Vem har befallt er att komma med nymodigheten att göra nya nycklar? Ni har smitt två falska dyrkar, som varken förlåter synderna eller behåller någon i dem, som de rätta nycklarna gör hos oss och i den gamla kyrkan. Ni stiftar på nytt synd och mord, där det inte finns någon synd, i er avfallna, mordiska kyrka. Därmed fångar och binder ni de kristna samvetena med odrägliga och otaliga lagar som förskräcker och dödar. (41)

Reformationen tog sin början med Luthers protester när det gällde nycklamakten, boten och avlaten. En verklig huvudlära för Luther är den rätta användningen av nycklarna. Genom avlösningen i bikten får människan Guds egen tillsägelse av syndernas förlåtelse för Jesu försonings skull.

Ty även om papisterna hade vunnit i alla andra saker, är de ändå förlorade i detta huvudstycke då de lär, att man måste tvivla på Guds nåd, om vi inte i förväg är värdiga nog genom våra egna tillfyllestgörelser, egna förtjänster och helgonens förböner. (59)

5. Ämbetet.

För Luther innebär ämbetet framför allt, att prästerna är skyldiga att i allting lära i enlighet med Guds Ord och att de skall se till att sakramenten förvaltas i enlighet med Kristi instiftelse. Ämbetet är av Gud givet och instiftat, och alla människor måste rätta sig efter det, så länge prästerna förkunnar Guds Ord rent och klart. Inte ens kejsaren eller furstarna har någon makt att ingripa i ämbetet.

Ingen kan förneka, att vi har predikoämbetet och Guds Ord rent och rikligt hos oss. Vi lär och driver det utan alla tillsatser av ny, egen och mänsklig lära precis som Kristus befallde och apostlarna med hela kristenheten gjorde. (24)

Vem har tvärs emot den gamla kyrkans sätt och mot Kristi befallning befallt er att predika annorlunda än vad han har befallt? Matt. 28:20: "Gå ut och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er" är inte detsamma som "det ni tycker är rätt och bra". (42)

Att ge efter eller ändra Guds Ord tillkommer inte någon, inte ens Gud själv, ty han kan inte förneka sig själv eller ändra sig (2 Tim. 2:13), och hans Ord förblir i evighet (Jes. 40:8). Den som skall ändra det eller ge efter måste ha en högre makt än Gud själv. (58)

Och vad skulle det vara för nytta i världen med med Guds kyrka, och vad skulle den tjäna till, om den vacklade och vore oviss i sina ord och varje dag kom med något nytt, ibland si och ibland så? Ibland lade den till något, ibland tog den bort något. (59)

Därför läser vi överallt hos profeterna, att de straffade kungarna, prästerna och folket för att de hela tiden uppfann nya vägar åt sig och inte blev kvar på den enda rätta vägen. (62)

Ty du hör att Guds Ord inte kan tåla att man lär något annat vid sidan av detta. Man kan inte tjäna någon annan jämte Gud och man får inte vid sidan av det ljus som Gud har tänt i mörkret tända något annat ljus. Det är verkligen villfarelse och irrlära om det så bara vore ett

endaste stycke, ty kyrkan skall och kan inte lära lögner eller villfarelse, inte ens i någon enda punkt. (65)

Ty Gud har förbjudit kejsaren, ja alla änglar och skapade varelser att i hans himmelrike, det vill säga i kyrkan, lära något annat ord, vilket S:t Paulus uttalar med ett förskräckligt åskdunder: "Om också en ängel från himmelen lär annorlunda, än det ni har mottagit, så vare han förbannad" (Gal. 1:8).(86)

6. Övriga läropunkter

Luther tar upp en rad andra lärofrågor och missbruk, som jag inte har möjlighet att gå närmare in på i detta föredrag. Det är till exempel trosbekännelsen, bönen, överheten, äktenskapet, lidande och förföljelse, användningen av våld i samband med trosfrågor (vilket Luther tar avstånd från) samt läran om Antikrist. Andra missbruk som Luther går till rätta med är avlaten, användningen av vigvatten och salt, vallfärderna, brödraskapen, klosterväsendet, helgondyrkan, skärselden m.m. Alla dessa saker är viktiga då de utgör Luthers bevis och dokumenterade belägg för, att den romerska kyrkan inte längre är Kristi rätta kyrka, utan en falsk, avfallen kyrka, ja en sekt.

Den fråga som nu närmare skall behandlas är vad Luther i sin skrift lär om kyrkogemenskapen. Läran om kyrkans kännetecken och kyrkogemenskapen är själva huvudsaken i skriften "Wider Hans Wurst".

C. Läran om kyrkogemenskapen

I sin skrift framlägger Luther tesen att de evangelisk-lutherska är en fortsättning på den gamla, rätta bibliska kyrkan, medan papisterna är en avfallen kyrka. Han driver denna tes med stor kraft och idelig upprepning. En kyrka som lär villfarelse vid sidan om Guds Ord har blivit en sköka. När påven gör anspråk på att mitt i kyrkan kräva lydnad för sina villoläror, visar han sig därmed vara den hos Daniel, Kristus och Paulus förutsagde Antikrist. De evangeliska måste därför skilja sig från den påviska kyrkan och inte längre ha någon gemenskap med den. Påvedömet har visserligen många villfarelser inom sig, men det är inte mängden falsk lära som är avgörande för om en kyrka skall betraktas som falsk och villfarande. Nej, säger Luther, en enda villfarelse som lärs och försvaras är nog för att kyrkan skall betraktas som avfallen.

Det bör också påpekas, att Luther i sin skrift aldrig hävdar att orsaken till och grunden för att de har skilt sig från de påviska skulle vara att de blev utdrivna. Nej, att Luther i början av reformationen stod kvar i påvekyrkan tillskriver han endast att han och alla andra vid den tiden var fångna och intagna av de papistiska villolärorerna. När Luther fick klarhet i den rena, evangeliska läran och insåg att motståndarnas lära var falsk och sanktionerades av kyrkans ledning så började han direkt lära, att man måste skilja sig från de falska lärarna och lämna deras avfallna kyrka. Detta var i princip ingenting

nytt, då även katolikerna hade denna syn. Man var överens om, att kyrkogemenskap med kättare var någonting omöjligt och syndigt. Så hade man lärt allt ifrån fornkyrkan. (Se Martin Wittenberg: Kirchengemeinschaft und Abendmahlsgemeinschaft ..., Luth. Rundblick 1961, Heft 3-4).

Striden i "Wider Hans Wurst" gäller inte om denna princip är sann och giltig, utan endast vilken av de två aktuella kyrkorna som har sanningen på sin sida. Hertig Heinrich och de påviska hävdar ju att de utgör den rätta kyrkan, medan Luther och reformationen har avfallit från den. Därför skulle - enligt katolsk lära - denna sekt bekämpas och utrotas, och då borde även våld tillgripas. Många evangeliska kom under reformationstiden att bli martyrer för sin tros skull. Luther däremot avvisar i "Wider Hans Worst" helt tanken på att sanningen får försvaras med våld. Man får endast använda Ordets svärd, vilket innebar att den falska läran skall avslöjas och utpekas, och de falska lärarna måste om möjligt avsättas från sina ämbeten. Går inte detta måste man i lydnad för Kristi ord (Matt. 7:15) skilja sig från dem och deras kyrkor och skolor.

Här följer nu några punkter om kyrkogemenskapen, som Luther lägger fram i sin skrift.

1. Man måste bevisa vilken kyrka som är den rätta, vilken kyrka som lär rätt och vilken som lär falskt (rätttrogna och heretiska kyrkor).

De påstår att vi har avfallit från den heliga kyrkan och upprättat en annan, ny kyrka. På detta svarar vi: Eftersom de själva berömmar sig av att vara kyrkan, är de skyldiga att bevisa det. Om de kan bevisa detta med ett enda giltigt skäl (vi begär inte flera skäl), så ska vi erkänna oss besegrade. Då ska vi ge oss fångna och säga: "Peccavimus, miserere nostri" (vi har syndat, förbarma er över oss). Men om de inte kan bevisa sin sak, så måste de erkänna (det må ske villigt eller ovilligt) att de inte är kyrkan, och att vi inte kan vara kättare som har avfallit från denna icke-kyrka. Ja, eftersom det inte finns någonting däremellan, så måste vi vara Kristi kyrka och de djävulens kyrka, eller tvärtom. Därför hänger allt på den här punkten, att man bevisar vilket som är den rätta kyrkan. (18)

Härmed har vi nu bevisat, att vi är den rätta, gamla kyrkan, som är en kropp och en församling av heliga tillsammans med hela den heliga kristna kyrkan. Bevisa nu också, ni papister, att ni är den rätta gamla kyrkan eller att ni är likadana som hon. Men det kan ni inte göra, utan jag vill bevisa att ni är den nya, falska kyrkan, som är helt och hållet avfällig från den gamla rätta kyrkan, och istället utgör djävulens sköka och skola. (33)

2. Man måste lämna den falska kyrkan.

Därför är det inte bara vi som skall och måste fly ifrån er, såsom från Guds största vrede, utan både himmelen och jorden blir upprörda och visar avsky inför en sådan mördarhåla... Må djävulen bli kvar hos er i en sådan kyrka tillsammans med alla dem som vill vara som Heinz. Gud bevare oss för detta, såsom han också har ryckt oss därifrån i sin nåd, varför vi lovar och tackar Honom i evighet! (40)

3. Påvedömet är Antikrist, vars kyrka är avfallen och heretisk.

Att detta är djävulens eget påhitt vilket skulle komma för syndens skull, det vet kyrkan som förkunnade det klart i 2 Tess. 2:3-4: "Syndens människa och fördärvets barn skall sätta sig i Guds tempel och bete sig som om han vore Gud". Ty han låter sig också av er kallas en jordisk gud. Så har också Daniel sagt (kap. 11:37), att han skulle förakta den gamla kyrkan

och sina fäders Gud och stifta en annan, ny gud och nya kyrkor (som skulle hjälpa honom att stärka sin nya gud). Vem är det nu som har en ny, avfällig kyrka? (43)

4. Kyrkans lära får inte försvaras med våld.

Vem har befallt er att komma med en sådan ny sak, att ni ska regera och kriga med det världsliga svärdet, och att ni allra mest använder det för att utgjuta oskyldigt blod? Har ni sett, ni skarpsinniga fladdermöss, att apostlarna eller den gamla kyrkan övervann världen med svärd eller fick kyrkan att växa med krig? (46)

5. De evangeliska undviker och flyr bort från den falska kyrkan.

Men vi som undviker och flyr bort från allt djävulskap och sådana nymodigheter och på nytt håller oss till den gamla kyrkan, Kristi jungfruliga och rena brud, vi är med visshet den rätta, gamla kyrkan utan allt skökoväsen och alla nyheter. Därför förblir den rätta kyrkan hos oss och vi kommer ur den, ja, vi är födda på nytt av den, liksom galaterna av S:t Paulus (Gal. 4:19). Ty under en tid har också vi varit mitt inne i smutsen hos denna helvetets sköka, påvens nya kyrka, och det med största allvar. Ja, vi är verkligen sorgsna över att vi skamligt nog tillbringade så mycket tid i detta smutsiga håll. Men Gud vare lov och tack, som har frälst oss från denna röda smådesköka.' (47)

6. Det är ett Guds bud att de kristna skall lämna en villfarande kyrka.

Därför är påvens kyrka full av lögnare, djävlar, avguder, helvete, mord och all olycka så att det vimlar av det. Det är därför tid att lyssna på ängelns röst i Upp. 18:4-5: "Gå ut ur Babel, mitt folk, så att ni inte blir delaktig av hennes synder och så att ni inte får del av hennes plåga, ty hennes synder räcker ända upp till himmeln" o.s.v. (48)

Nu menar Luther inte, att man endast kan bli frälst inom den renläriga kyrkan.

Även i en falsk kyrka kan det finnas sanna kristna. Detta kan ske om de inte i sina hjärtan håller fast vid de falska lärorna, utan lever kvar i dopet nåd och förtröstar på sin frälsare.

Men det är Gud som ändå - trots så många styggelser och djävulens hordom - genom sin underbara allsmakt upprätthåller de yngre barnen genom dopet och även somliga äldre, fastän helt få, vilka på sitt yttersta på nytt håller sig till Kristus. Flera sådana har jag själv lärt känna. Så har trots allt den rätta, gamla kyrkan med sitt dop och Guds Ord blivit kvar hos er. (55)

Detta är läran om den osynliga kyrkan, som kan finnas och finns inom alla möjliga samfund, där ändå så mycket av Guds Ord finns kvar att människor kan bli frälsta. Luther undervisar mycket om detta i sina skrifter. Men man har tyvärr ofta använt läran om den osynliga kyrkan för att försvaga och förneka läran om kyrkogemenskapen. Vi ser i "Wider Hans Wurst" att Luther inte gör så. Han håller fast vid att kristna kan finnas mitt i den värsta antikristliga kyrka. Men samtidigt lär han, att det är alla kristnas skyldighet att lämna en sådan kyrka.

Även de enkla lekmännen (som ofta har svårt att förstå de teologiska striderna) är skyldiga att fly bort från den falska kyrkan:

"Helvetet har spänt ut sin själ och spärrat upp sitt gap utan måtta, så att alla kan fara dit ner, både herrskap och folk, rika och glada." ... Det är en lämplig bild för den enkle mannen för att förstå hurdan påvekyrkan är och att man skall fly därifrån. Hon slukar allt utom de små, döpta barnen. (49)

För Guds Ords och sakramentens skull och för de sanna kristnas skull som fortfarande finns där inne erkänner Luther, att den falska kyrkan dock fortfarande är kyrka. Den är inte som judendomen eller islam en religion helt utanför kyrkan.

Vi håller ju er inte för turkar eller judar (som ovan sagt), vilka befinner sig utanför kyrkan, utan vi säger att ni inte längre håller fast vid kyrkan utan istället har blivit en förlupen, avfällig och horisk kyrka. (50)

Å andra sidan menar Luther, att islam och judendom på sätt och vis är bättre än en avfallen kyrka:

Turkar, tartarer och judar är långt ifrån en sådan mördarhåla, som påvekyrkan är i detta stycke. Ty de förra förnekar endast Kristus och vänder ryggen mot honom, medan de senare tar honom till sig, bespottar honom, smädar, besudlar och marterar honom och utför en långt värre passion med honom än vad som kroppsligen skedde under judarna. (40)

Genom sin helgondyrkan ställer sig också påvedömet i linje med de icke-kristna religionerna:

För att er kyrka i detta stycke inte skulle vara annorlunda än hedningarnas kyrkor, vilka tillber Jupiter, Juno, Venus, Diana och andra döda människor, och liksom romarna i sin stad Rom upprättade ett helt Panteon åt sig, så har ni också byggt ett Panteon i er kyrka, vilken är alla djävlar kyrka. Sådant finner ni inte i apostlarnas skrifter och inte heller i den yngre kyrkan därefter... (44)

Som ovan sagts räcker det med att Guds Ord förvanskas i något enda stycke och att den falska läran försvaras och drivs för att en kyrka skall anses avfallen och sekterisk. Luther skriver:

Man kan inte tjäna någon annan jämte Gud och man får inte vid sidan av det ljus som Gud har tänt i mörkret tända något annat ljus. Det är verkligen villfarelse och irrlära om det så bara vore ett endaste stycke, ty kyrkan skall och kan inte lära lögn eller villfarelse, inte ens i någon enda punkt. Lär hon en enda lögn, så är allting falskt, som Kristus säger i Luk. 11:35: "Se till att ljuset inte är i mörker. Om nu din kropp är helt i ljuset och inte har något enda stycke av mörker, så kommer den att vara helt och hållet ljus." Detta innebär, att allt måste vara enbart ljus, och att inget mörker alls får finnas där. Kyrkan måste lära idel Guds Ord och sanning, men ingen enda villfarelse eller lögn. Hur skulle det kunna vara annorlunda? Guds mun är ju kyrkans mun och vice versa. Gud kan ju inte ljuga, alltså kan inte heller kyrkan göra det. (65)

D. Vad kan skriften "Wider Hans Wurst" lära oss idag?

Vår tids kyrkliga situation präglas av stor förvirring. För dem som tror på Bibeln och i allt vill hålla fast vid dess budskap är det uppenbart, att de stora folkkyrkorna har blivit ännu mycket mer avfälliga än vad Luther på sin tid anklagade den romerska kyrkan för. Den medeltida kyrkan och påvedömet höll ändå fast vid att Bibeln var Guds Ord och som sådan ofelbar, utan misstag. I detta stycke var man överens med reformatörerna. Visserligen fanns det även då tendenser till bibelkritik, särskilt under renässansen och vi kan se hur humanister som Erasmus av Rotterdam opponerade sig mot Luthers starka framhållande av Bibelns klarhet. Men dessa tendenser var som droppar i havet mot den radikala bibelkritiken som växte fram med rationalismen på 1700-talet, och som därefter

kom att skölja över kyrkan som en mäktig flodvåg, som en tsunami, som svepte undan allt i sin väg. Så kom under 1800-talet fram till vår tid de flesta teologiska lärosätena att bli förespråkare för en rent hednisk uppfattning av Bibeln. Därmed upplöstes också all verklig teologi, som ju måste grunda sig på Skriftens Ord.

Kvar efter denna tsunami har blivit små öar av kristna, vilka här och där trots den mäktiga flodvågen, ändå försöker hålla fast vid kyrkans gamla, rätta apostoliska lära. Skriften "Wider Hans Wurst" lär oss, att dessa små öar utgör den sanna kyrkan, var de än befinner sig. I synnerhet gäller det alla som vill vara trogna evangelisk-lutherska kristna. Vi erkänner, som sagts ovan, att det kan finnas och finns sanna kristna även inom de villfarande samfunden (romersk-katolska kyrkan, de många reformerta sekterna, baptisterna, pingstvännerna, metodisterna, m.fl. ja även den grekisk-ortodoxa kyrkan, som tyvärr står långt från sann ortodoxi). Till dessa villfarande samfund måste också alla till namnet lutherska kyrkor räknas, där man inte längre i sanning håller fast vid den lutherska bekännelsen.

Enligt Luthers skrift "Wider Hans Wurst" utgörs den rätta, sanna, bibliska kyrkan i alla tider av alla de församlingar, som troget håller fast vid Bibelns lära. Detta sker idag bland dem som troget håller fast vid Bibeln och den evangelisk-lutherska bekännelsen i alla dess stycken, utan inblandning av någon falsk lära. Bekännelsen är då ingenting utöver Bibeln, utan endast ett klart och tydligt vittnesbörd om vad Bibeln verkligen lär i en rad omstridda lärofrågor. Vi talar här om den rättroende, sant ortodoxa kyrkan så som den framträder genom sina yttre, tydliga kännetecken, inte om den osynliga kyrkan, som i sin utbredning endast är känd av Herren.

I sin skrift "Wider Hans Wurst" lär oss nu Luther, att vi är skyldiga att lämna den falska kyrkan och hålla oss till den sanna, rätta kyrkan. Det innebär i vår tid för att tala klarspråk att en kristen som kommer till en klar biblisk läroövertygelse är skyldig att lämna alla de kyrkor som i ett eller flera stycken förfalskar sanningen och därmed visar sig vara heretiska, avfallna skökor, som Luther säger. Sådana kyrkor är idag - tyvärr - också våra före detta lutherska folkkyrkor i nordens. Ingen kan tvivla på, att Luther om han hade levat idag, skulle ha gått till storms mot det förskräckliga avfallet inom dessa kyrkor. Här finns mängder av präster, biskopar, ärkebiskopar och teologiska professorer, som förnekar allt vad heligt är. De är därför verkliga antikrister, som passar bäst tillsammans med påven när han förnekar rättfärdiggörelsen genom tron allena och därmed gör uppror mot Kristus själv.

Dagens ekumener försöker visserligen hävda, att den katolska kyrkan idag är mycket bättre än på reformationstiden och att katoliker och lutheraner nu har kommit överens. Man menar sig ha enats kring vissa tvetydiga formuleringar i olika enhetsdokument. Så har villolärarna alltid gjort. De försöker uppträda i fårakläder. Rom kanske är bättre när det gäller yttre missbruk och det kristna livet.

Det är svårt att säga. Men Luther lämnade aldrig Rom av sådana skäl. Det var den falska läran han tog avstånd ifrån. Och när det gäller läran är det uppenbart för alla som närmare studerar saken, att Rom håller fast vid sina gamla villoläror och idag har blivit ännu värre än tidigare (se t.ex. Tom Hardt: Roms nya religion, Kyrkligt Forum, särtryck Uppsala 1995). Så skall vi inte heller när det gäller vad som är den rätta kyrkan döma efter livsföringen eller yttre seder och bruk inom kyrkorna. Vi skall se till vad kyrkorna verkligen lär, både i sina bekännelser och framför allt vad som verkligen lärs i praktiken.

De som menar att man utifrån biblisk-luthersk lära har rätt att kvarstanna inom en falsk kyrka kan i varje fall inte åberopa sig på skriften "Wider Hans Wurst". Observera att man då inte talar om tillfälligt uppdykande villoläror. Sådant kommer alltid att ske inom den rätta, renläriga kyrkan. Men den rätta kyrkans kännetecken är, att den då tar itu med detta, bekämpar villoläran och driver ut den och avsätter och skiljer sig från de falska lärarna och deras anhängare, från alla dem, som håller fast vid villfarelsen. Så gjorde man under den lutherska reformationen och i dess många lokala kyrkoprovins och församlingar. När t. ex. Karlstadt började lära falskt om nattvarden m.m. fick han inte ha kvar sitt ämbete. Han förmanades och varnades en rad gånger av Luther. Men när ingenting hjälpte måste Luther skriva offentligt mot honom och varna andra (se t.ex. Luthers varningsskrift till de kristna i Straßburg, SL 15,2047). Samma sak skedde med många andra villolärare, som dök upp mitt i den rätta kyrkan.

Men när detta inte längre sker, när lärotukten upphör och de falska lärarna tillåts fortsätta sin verksamhet och de tolereras i en kyrklig samexistens, ja då blir det som aposteln skriver: Lite surdeg syrar hela degen (Gal. 5:9), eller som Luther skriver i "Wider Hans Wurst":

Det är verkligen villfarelse och irrlära om det så bara vore ett endaste stycke, ty kyrkan skall och kan inte lära lögn eller villfarelse, inte ens i någon enda punkt (65).

De goda lärarna kan inte heller förbli renläriga om de - trots att de förstår hur läget är - fortsätter att stå samman med de falska lärarna i samma kyrka. Jag talar då inte om den kamp som måste ske till en tid för att driva ut de falska lärarna, utan om det tillstånd som uppstår då man år efter år tillåter att villolärarna och deras anhängare finns kvar, så att kyrkan blir pluralistisk. Även de goda lärarna agerar ju då - eller snarare låter bli att agera som de borde - i strid mot Guds Ord. Om de inte på allvar agerar mot villfarelsen blir de delaktiga i synden och avfallet.

Några av de sista, fruktlösa försöken att återföra våra folkkyrkor till sin ursprungliga bibliska renhet skedde under 1800-talet. En stark våg av luthersk bekännelsetrohet växte fram efter Claus Harms berömda teser till reformationsjubileet år 1817 (Den första tesen lydde t.ex.: "När vår mästare och Herre Jesus Kristus säger: Gör bättring, så vill han att människorna skall forma sig efter hans lära. Men han formar inte sin lära efter människorna, som man nuförtiden gör enligt den förändrade tidsandan, 2 Tim. 4:3").

Men mycket snart visade det sig, att de som på allvar ville ha en helt renlärig, evangelisk-luthersk kyrka var tvungna att lämna folkkyrkornas gemenskap. I Sverige skedde det när de s.k. lutherseparatisterna bröt med folkkyrkan på grund av de nya, teologiskt urvattnade böckerna (ny katekes, psalmbok och kyrkohandbok). I Tyskland ledde det till bildandet av mindre, lutherska frikyrkor, av vilka många såg sig nödsakade att utvandra till Amerika. Så kom istället "Sion vid Mississippi" (St Louis) att bli centrum för den ortodoxa, lutherska kyrkan och det utgjorde under lång tid ett bålverk för biblisk tro under sådana män som Walther, Pieper och Hönecke, vilka i likhet med Luther förstod att den lutherska läran innebär både Lehre und Wehre, både förkunnelse av det rätta och vederläggning av det falska. (jfr Tit. 1:9).

Men efter Piepers död kom dessa kyrkor gradvis att lämna sitt fasta fundament, och fastän de ännu idag är något så när konservativa, är det slut med den gamla, bibliska enheten. De tillämnar inte längre det som Luther lär i "Wider Hans Wurst", åtminstone inte med kraft och konsekvens. En rad villoläror förekommer nu i dessa kyrkor och dess dotterkyrkor runtom i världen, trots att de kallar sig konfessionella. Exempel på detta är bibelkritik, utvecklingslära, kyrklig gemenskap med villfarande kyrkor (unionism), upplösning av den bibliska ämbetsläran, tolerans av kvinnliga präster, filippistisk nattvardslära m.m. Fler och fler småkyrkor lämnar idag dessa kyrkor, och det är inte lätt att se klart, vilka som i den nuvarande förvirringen lär rätt och bibliskt. Så har vi också i Skandinavien smärtsamt fått uppleva detsamma, som lutheranerna fick uppleva efter Luthers död. När Melancton vacklade i läran var det många som följde efter honom. Så uppstod en rad teologiska strider mellan de s.k. gnesiolutheranerna och filippisterna. Idag anklagar man oss som vill vara bibel- och bekännelseetrogna för detta och säger: se hur det går! När ni blir alltför nitiska att hålla fast vid sanningen uppstår bara splittring och en rad olika bekännelsekyrkor och församlingar, vilka bekämpar varandra!

Vi måste svara, att detta i viss mån är sant och beklagligt. Men orsaken är, att det är så få som på allvar vill hålla fast vid Bibeln och Bekännelsen och som är beredda att också agera därefter. Okunnigheten är också stor om vad som är rätt, biblisk lära. Man läser och studerar inte längre ingående Luthers läro- och stridsskrifter, vilket Walther, Pieper och de gamla ortodoxerna ivrigt gjorde. Luthers lära och förhållningssätt i "Wider Hans Wurst" och andra skrifter är inte levande bland oss. En sann biblisk enighet bland våra bekännelsekyrkor kan endast uppnås om vi är ivriga att noga studera den rätta bibliska, evangelisk-lutherska läran och sedan i praktiken handla därefter utan alla kompromisser.

Ytterligare en aktuell sak måste till sist framhållas. Präster som förkunnar den rena evangelisk-lutherska läran och kämpar för den, blir idag - liksom på Luthers tid - utsatta för hån och förakt, ja man gör allt för att bli av med dem och tysta dem. Man glömmer ibland även inom den lutherska kyrkan bort, att det är en

mycket svår synd att avsätta en rätt, luthersk präst. Så händer det nu även inom konservativa kyrkor, att församlingar som inte längre vill lyssna på sin präst helt sonika avsätter honom. Detta lär vara vanligt i Amerika, men händer tyvärr också på närmare håll. Prästens uppdrag har i vår tid - även inom bekännelsekyrkorna - tyvärr kommit mer och mer att ses som en anställning, där den anställde kan avskedas när det inte längre passar.

Enligt "Wider Hans Wurst" däremot är prästämbetet en Guds instiftelse och ett kännetecken på den rätta kyrkan. Kallelsen sker genom kyrkan och församlingen, men det är Gud själv som kallar, och därför kan ingen annan än Gud avsätta prästen. Det enda skälet till avsättning som Guds Ord anbefaller är om det tydligt kan visas, att prästen förkunnar i strid mot Guds Ord, eller om han har syndat grovt och uppenbart i livet och blivit överbevisad om detta och ändå håller fast vid sin synd i obotfärdighet. När det några gånger på Luthers tid hände, att en präst blev avsatt av sin församling utan ordentliga, tydliga skäl, vägrade Luther att i fortsättningen ha något med den församlingen att göra, och han vägrade till och med att öppna deras brev (SL 21a, 1650, nr 1787). Jesus lärde ju, att man t.o.m. skulle skudda stoftet av sina fötter när man på en ort inte längre ville lyssna till apostlarnas undervisning. Det visar hur oerhört allvarligt Luther såg på detta att man försöker tysta en av Gud kallad präst. Guds Ord och ämbetet är givet av Herren själv.

Den heliga kristna kyrkan (jag talar nu med de våra, ty hos påveåsnan eller Heinzarna, klossarna och stenarna finns inget förnuft, de varken ser eller hör) är inte något rör eller betalningsmynt. Nej, den vacklar inte och ger inte efter som djävulens sköka, påvekyrkan. Som en äktenskapsbryterska anser dessa att de inte måste hålla fast vid sin äkta make, utan de kan vackla, ge efter och tillåta allt så som horjägaren vill ha det. Nej, den rätta kyrkan är (säger S:t Paulus i 1 Tim. 3:15) "sanningens grundpelare och fäste". Hon står fast, säger han, är ett starkt fäste och en säker grund och inte någon falsk eller lögnaktig grund, utan sannings grund, som inte ljuger eller bedrar eller umgås med lögn. (59)

Så lär oss Luther i skriften "Wider Hans Wurst", att vi även idag frimodigt skall bekämpa den falska kyrkan och dess lära. Den skall avslöjas genom Guds Ords rena lära och det skall göras tydligt och bevisas vilka som utgör den sanna, rätttrogna kyrkan, där Guds Ord lärs tydligt och klart i dess hela renhet utan inblandning av någon som helst människolära. De som är kallade till ämbetet har då ett särskilt stort ansvar, men också varje lekman. Var man än ser den falska kyrkan sticka upp sitt fula tryne skall man bekämpa och undvika den. Detta är inte att utså splittring, utan tvärtom att arbeta för en sann, biblisk ekumenik på Ordets grund. Så bevaras Kristi kyrka som Herrens rena och obefläckade brud, som troget lyssnar på sin ende rätte Herre.

Ty vad det än är som går vid sidan om Guds Ord, "som är den enda vägen" som han säger : "Jag är vägen, sanningen och livet"(Joh. 14:6), det må se hur bra och vackert ut som helst, så är det helt säkert villfarelse, lögn och död. Ty det är utan Guds Ord, alltså utan väg, sanning och liv. Och vad skulle vi ha Ordet till om vi utan det själva kunde hitta den rätta vägen? Ty Ordet är den enda lyktan framför våra fötter och ljuset på vår stig, vilket lyser i denna världens dystra vildmark, som S:t Petrus säger (2 Petr. 1:19). Den som inte hela tiden

flitigt håller det framför sina ögon måste hamna i mörkret. Ty det är endast ljuset som kan leda oss rätt i mörkret. (63)

* * *